

Was de graaf primair om financiële redenen in de waag geïnteresseerd, voor het stadsbestuur stond er meer op het spel. Een betrouwbare weeggelegenheid was immers in het belang van de handel en daarmee goed voor de welvaart van de stad. In het oudste keurboek van Rotterdam, dat in de vijftiende eeuw is aangelegd, treffen wij zodoende enkele passages aan die de waag tot onderwerp hebben. De publiekrechtelijke grondslag hiervan is overigens in nevelen gehuld. De eerste vermelding stelde een boete vast voor degenen die in hun huis zonder toestemming van de 'weechmeester' koopmanschappen met een gewicht boven de zes pond wogen¹⁰). Hieruit blijkt zonneklaar dat handelaars en leveranciers verplicht waren hun goederen boven dat gewicht ter waag te laten wegen en nergens anders. Aangezien deze bepaling niet gedateerd is en veel regelingen eerst na geruime tijd van hun vaststelling zijn geregistreerd, valt niet te zeggen wanneer deze verplichting is ingevoerd.

Wèl gedateerd is 'die ordinantie van der wage alsoe se gehaelt is van Delft', namelijk 4 november 1471. Het is de eerste verordening uit een reeks, die in de loop van vier eeuwen met steeds weer veranderingen en toevoegingen is ontstaan. Deze keur stelde het gewicht waarboven de waren op de openbare waag moesten worden gewogen op tien pond. Koper en verkoper dienden ieder de helft van het weeggeld te betalen. Hier vinden we het simpele begin van een tariefstelsel dat in de zeventiende en achttiende eeuw zou uitgroeien tot een complex geheel, gepubliceerd in de zogenaamde waagboekjes. In algemene zin luidde de tarifiering: 'wat beneden vijftich pont is sal geven twee penningen ende vijftich pont wegens sal geven vier penningen...', enzovoort. Voor boter en kaas, ongetwijfeld de belangrijkste waagbare goederen, golden afzonderlijke tarieven. De bijzondere betekenis van boter valt af te lezen uit de gedifferentieerde tarifiering: een heel vat, een half vat, enzovoort. Botersloot is niet zo maar één van de oudste topografische namen in de stad!

Een ander produkt dat een expliciete vermelding heeft gekregen is wol, echter niet in verband met de tariefregeling, maar met de bedoeling de goegemeente er op te wijzen dat ook hiervan het waagrecht betaald diende te worden. Een strafbepaling ontbrak dan ook niet. Vervolgens staat in dit oude perkamenten register te lezen: 'Ende zoe wie die wage huyert sal se open houden, staende van dat men eerstwarf ter missen luyt totdat die vesper gesongen is'. Klaarblijkelijk was de waag aan particulieren verpacht, maar,